

5HD408

„Centrálně plánované hospodářství v 70. a 80. letech 20. století. Šedá ekonomika, zásobování a životní standard za komunistické éry.“

Materiál je doplňkovou didaktickou pomůckou k handoutu na dané téma. Je určen pro studijní a výukové účely, především k diskuzi v rámci semináře.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Smlouva mezi vládou ČSR a vládou SSSR o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území ČSR

Vláda Československé socialistické republiky a vláda Svazu sovětských socialistických republik rozhodnuty usilovat o upevnění přátelství a spolupráce mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik a rovněž mezi všemi zeměmi socialistického společenství a o ochranu vymožeností socialismu, o posílení míru a bezpečnosti v Evropě a na celém světě v souladu s prohlášením Bratislavské porady ze dne 3. srpna 1968, majíce na zřeteli Smlouvu o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci ze dne 12. prosince 1943, prodlouženou Protokolem ze dne 27. listopadu 1963, ve shodě s ujednáním, dosaženým v průběhu československo-sovětských jednání v Moskvě ve dnech 23. - 26. srpna a 3. - 4. října 1968

se rozhodly uzavřít tuto smlouvu a dohodly se na tomto:

Čl. 1

Vláda Svazu sovětských socialistických republik, jednajíc se souhlasem vlád Bulharské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, a vláda Československé socialistické republiky se dohodly na tom, že část sovětských vojsk, nacházejících se v Československé socialistické republice, zůstává dočasně na území Československé socialistické republiky za účelem zajištění bezpečnosti zemí socialistického společenství před sílícími revanšistickými snahami západoněmeckých militaristických sil.

Ostatní vojska Svazu sovětských socialistických republik, jakož i vojska Bulharské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Německé demokratické republiky a Polské lidové republiky budou v souladu s dokumenty Moskevských jednání ve dnech 23.-26. srpna a 3.-4. října 1968 odsunuta z území Československé socialistické republiky. Odsun těchto vojsk se zahájí po ratifikaci této smlouvy oběma stranami a uskuteční se po etapách v průběhu dvou měsíců.

Počet a místa stálých posádek sovětských vojsk, dočasně zůstávajících na území Československé socialistické republiky, se určují dohodou mezi vládami Československé socialistické republiky a Svazu sovětských socialistických republik.

Sovětská vojska, která se dočasně nacházejí na území Československé socialistické republiky, zůstávají podřízena sovětskému vojenskému velení.

Čl. 2

1. Dočasný pobyt sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky nenaruší její suverenitu. Sovětská vojska se nevměšují do vnitřních záležitostí Československé socialistické republiky.

2. Sovětská vojska, osoby k nim příslušející a členové rodin těchto osob, nacházející se na území Československé socialistické republiky, budou zachovávat právní řád, platný v Československé socialistické republice.

Čl. 3

Sovětská strana ponese náklady, spojené s vydržováním sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky.

2. Vláda Československé socialistické republiky poskytne sovětským vojskům, osobám k nim příslušejícím a členům jejich rodin po dobu jejich dočasného pobytu v Československé socialistické republice kasárna a byty uvnitř kasáren, služební, skladovací a jiné prostory, letiště se stálými stavbami a zařízením, prostředky státní spojovací sítě, dopravní prostředky, elektrickou energii a jiné služby.

Vojenské výcvikové prostory, střelnice a cvičiště budou využívány společně s Československou lidovou armádou.

Způsob a podmínky využívání výše uvedených objektů, jakož i komunálních, obchodních a jiných služeb se stanoví po dohodě smluvních stran.

Čl. 4

Sovětské vojenské útvary, osoby, které jsou příslušníky sovětských vojsk, a členové jejich rodin mohou cestovat do míst, kde jsou rozmístěna sovětská vojska v Československé socialistické republice a z Československé socialistické republiky jak v přímých vlacích a vagónech, patřících Sovětskému svazu, tak i s přestupem z vagónů jedné země do vagónů druhé země a rovněž automobilovými nebo leteckými dopravními prostředky.

Osoby, které jsou příslušníky sovětských vojsk, a členové jejich rodin jsou osvobozeny od kontroly, pokud jde o pasy a víza, při příjezdu, pobytu a výjezdu z Československé socialistické republiky.

Vojenské výcvikové prostory, střelnice a cvičiště budou využívány společně s Československou lidovou armádou.

Hraniční přechody a způsob překračování československo-sovětské hranice a rovněž způsob kontroly, druhy a formuláře příslušných dokladů se stanoví po dohodě smluvních stran.

Čl. 5

Československá strana souhlasí s tím, že přes státní hranice Československé socialistické republiky budou bez vybírání cla a bez celní a pohraniční prohlídky přecházet:

- sovětská vojska a osoby k nim příslušející, které cestují jako příslušníci vojenských útvarů, jednotek a velitelství;

- veškerý vojenský náklad, včetně nákladu, určeného pro obchodní a pobytové zabezpečení sovětských vojsk;
- osoby, které jsou příslušníky sovětských vojsk, cestující do Československé socialistické republiky a z Československé socialistické republiky jednotlivě nebo společně se členy rodin a s předměty osobní potřeby, a to na základě dokladů, opravňujících k přechodu státní hranice Československé socialistické republiky, které předloží celním orgánům.

Majetek, přivezený sovětskou stranou do Československé socialistické republiky, výzbroj a výstroj a bojová technika mohou být vyvezeny do Svazu sovětských socialistických republik bez vybírání cla a poplatků.

Čl. 6

1. Zabezpečení příslušníků sovětských vojsk, dočasně umístěných na území Československé socialistické republiky, a členů rodin osob, které jsou příslušníky sovětských vojsk, pokud jde o obchod a služby, budou provádět sovětské obchodní podniky.

2. Československá strana bude dodávat těmto sovětským obchodním podnikům zboží v množství, dohodnutém mezi příslušnými obchodními organizacemi Svazu sovětských socialistických republik a Československé socialistické republiky za státní maloobchodní ceny, platné v Československé socialistické republice a bude poskytovat obchodní rabat, obvyklý u příslušných obchodních podniků Československé socialistické republiky.

Zúčtování za dodávky se provádí v měně Československé socialistické republiky.

3. Československá strana bude podle kontraktů, uzavřených mezi příslušnými československými a sovětskými organizacemi zahraničního obchodu a za ceny, které platí v obchodních vztazích mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik, dodávat v dohodnutých množstvích potravinářské a průmyslové zboží, včetně paliva (uhlí, koks, palivové dříví) pro zásobování sovětských vojsk v rámci jejich plánu potřeb.

Čl. 7

Vláda Československé socialistické republiky bude poskytovat vládě Svazu sovětských socialistických republik potřebné částky v československých korunách na výdaje, spojené s dočasným pobytem sovětských vojsk na československém území. Rozsah těchto částek se určí po dohodě mezi příslušnými orgány smluvních stran.

Čl. 8

Způsob zúčtování za služby, předvídané v článku 3 a způsob zúčtování částek v československých korunách, poskytovaných ve shodě s článkem 7 této smlouvy, bude stanoven v dodatkové dohodě mezi smluvními stranami ve lhůtě jednoho a půl měsíce po vstupu této smlouvy v platnost. Při přepočtu těchto částek, vyjádřených v československých korunách, na převoditelné ruble, se bude vycházet ze vzájemného poměru mezi vnitřními cenami a sazbami, platnými v Československé socialistické republice, a zahraničně obchodními cenami.

Čl. 9

Otázky jurisdikce, spojené s dočasným pobytem sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky se upravují takto:

1. Při trestných činech a přestupcích, které na území Československé socialistické republiky spáchají osoby, příslušející k sovětským vojskům nebo členové jejich rodin, se uplatňuje československé právo a působí československé soudy, prokuratura a jiné orgány, příslušné pro otázky stíhání trestných činů.

Trestné činy, které spáchají sovětští vojáci, vyšetřuje vojenská prokuratura a jsou projednávány orgány vojenské justice Československé socialistické republiky.

2. Ustanovení bodu prvního tohoto článku se nevztahují:

- a) na případy, kdy osoby, příslušející k sovětským vojskům nebo členové jejich rodin, spáchají trestné činy nebo přestupky pouze proti Sovětskému svazu, jakož i proti osobám, příslušejícím k sovětským vojskům nebo členům jejich rodin;
- b) na případy, kdy osoby, příslušející k sovětským vojskům, spáchají trestné činy nebo přestupky při plnění služebních povinností v prostorech stálých posádek vojenských útvarů.

V případech, uvedených v bodech "a" a "b", jsou příslušné sovětské soudy, prokuratura a jiné orgány, které jednají podle sovětského práva.

3. V případě spáchání trestných činů proti sovětským vojskům, dočasně se nacházejícím na území Československé socialistické republiky, jakož i proti osobám, příslušejícím k těmto vojskům, mají viníci stejnou odpovědnost jako za trestné činy proti ozbrojeným silám Československé socialistické republiky a proti osobám k nim příslušejícím.

4. Příslušné československé a sovětské orgány mohou vzájemně žádat o postoupení nebo převzetí jurisdikce v jednotlivých případech, uvedených v odstavcích 1 a 2 tohoto článku. Takové žádosti budou posuzovány blahovolně.

5. Příslušné československé a sovětské orgány si budou vzájemně poskytovat právní a veškerou jinou pomoc při stíhání trestných činů, uvedených v bodech 1, 2 a 3 tohoto článku.

Čl. 10

1. Vláda Svazu sovětských socialistických republik souhlasí s tím, že nahradí vládě Československé socialistické republiky hmotné škody, které mohou být československému státu způsobeny činy nebo opomenutím sovětských jednotek nebo osob k nim příslušejících, jakož i škody, které mohou být způsobeny sovětskými jednotkami nebo osobami k nim příslušejícími, při plnění služebních povinností československým občanům, institucím nebo občanům třetích států, nacházejícím se na území Československé socialistické republiky, - v obou případech ve výši, stanovené (na základě uplatněných nároků a při respektování československého práva) zmocněnci pro záležitosti dočasného pobytu sovětských vojsk v Československé socialistické republice, kteří jsou jmenováni podle článku 13 této Smlouvy.

Spory, které mohou vzniknout ze závazků sovětských jednotek, se projednávají podle stejných zásad.

2. Vláda Svazu sovětských socialistických republik souhlasí rovněž s tím, že nahradí vládě Československé socialistické republiky škody, které mohou být způsobeny československým institucím a občanům, jakož i občanům třetích států, nacházejícím se na území Československé socialistické republiky, činy nebo opomenutím osob, příslušejících k sovětským vojskům, jichž se dopustí nikoliv při plnění služebních povinností, jakož i činy nebo opomenutím členů rodin osob, příslušejících k sovětským vojskům - v obou případech ve výši stanovené příslušným československým soudem na základě nároků, uplatněných proti osobám, které způsobily škodu.

Čl. 11

1. Vláda Československé socialistické republiky souhlasí s tím, že nahradí vládě Svazu sovětských socialistických republik škody, které mohou být způsobeny na majetku sovětských vojenských jednotek, dočasně se nacházejících na území Československé socialistické republiky, a osobám, příslušejícím k sovětským vojskům, činy nebo opomenutím československých státních institucí - ve výši, stanovené zmocněnci pro záležitosti dočasného pobytu sovětských vojsk v Československé socialistické republice na základě uplatněných nároků a při respektování československého práva.

Spory, které mohou vzniknout ze závazků československých státních institucí vůči sovětským vojenským jednotkám, se projednávají podle stejných zásad.

2. Vláda Československé socialistické republiky souhlasí rovněž s tím, že nahradí vládě Svazu sovětských socialistických republik škody, které mohou vzniknout sovětským vojenským jednotkám, dočasně se nacházejícím na území Československé socialistické republiky, osobám, příslušejícím k sovětským vojskům, jakož i členům rodin těchto osob činy nebo opomenutím československých občanů - ve výši, stanovené československým soudem, na základě nároků, uplatněných proti osobám, které způsobily škodu.

Čl. 12

Škody, předvídané v článku 10 a 11, nahradí strany do tří měsíců ode dne, kdy zmocněnci pro záležitosti dočasného pobytu sovětských vojsk v Československé socialistické republice rozhodnou nebo kdy rozhodnutí soudu se stane právoplatným.

Výplatu částek, které mají dostat poškozené osoby, jednotky a instituce, provedou příslušné orgány stran, a to v případech, uvedených v článku 10 - československé orgány a v článku 11 - sovětské orgány.

Čl. 13

Vláda Československé socialistické republiky a vláda Svazu sovětských socialistických republik jmenují své zmocněnce pro záležitosti dočasného pobytu sovětských vojsk v Československé socialistické republice za účelem náležitého řešení běžných otázek, spojených s dočasným pobytem sovětských vojsk v Československé socialistické republice.

Čl. 14

Při výkladu této smlouvy je

1. "osobou, příslušející k sovětským vojskům":

a) příslušník Sovětské armády;

b) civilní osoba, která je sovětským občanem a pracuje v útvorech sovětských vojsk, dočasně se nacházejících na území Československé socialistické republiky.

2. "členy rodin osob, příslušejících k sovětským vojskům":

a) manželky;

b) děti, pokud neuzavřely sňatek;

c) blízcí příbuzní, pokud jsou odkázáni na výživu těchto osob.

3. "místem stálých posádek" je území, vyhrazené k dispozici sovětským vojskům vládou Československé socialistické republiky nebo místními orgány státní moci, včetně míst, kde jsou rozmístěna sovětská vojska.

Čl. 16

Tato smlouva vstoupí v platnost po ratifikaci oběma stranami a zůstane v platnosti, pokud s sovětská vojska dočasně budou nacházet na území Československé socialistické republiky.

Smlouva může být změněna po dohodě smluvních stran.

Dáno v Praze 16. října 1968 ve dvou původních vyhotoveních, každé v českém a ruském jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Předseda vlády Československé socialistické republiky: Ing. Černík v. r.

Předseda Rady ministrů Svazu sovětských socialistických republik: A. Kosygin v. r.

Pramen: Národní shromáždění Československé socialistické republiky 1968, Vládní návrh, kterým se předkládá Národnímu shromáždění Československé socialistické republiky k souhlasu Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky, podepsaná v Praze dne 16. října 1968, in: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR, digitální repozitář, NS RČS 1964-1968, dostupné na http://www.psp.cz/eknih/1964ns/tisky/t0208_00.htm

ZÁKONNÉ OPATŘENÍ předsednictva Federálního shromáždění ze dne 22. srpna 1969 o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a k ochraně veřejného pořádku (tzv. Pendrekový zákon)

V zájmu upevnění a ochrany veřejného pořádku, který je v současné době hrubě narušován, zejména ze strany protisocialistických a protispolečenských živlů, usneslo se předsednictvo Federálního shromáždění podle čl. 58 odst. 3 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci na tomto zákonném opatření:

§ 1

Kdo se po nabytí účinností tohoto zákonného opatření

- účastní akce narušující veřejný pořádek, kdo k takové akci vyzývá nebo ji podporuje, kdo neuposlechne výzvy veřejného činitele k zachování veřejného pořádku nebo kdo k takovému neuposlechnutí jiného vybízí,
- kdo odpírá plnit povinnosti vyplývající z jeho služebního postavení nebo pracovního zařazení a ztěžuje tak úsilí o udržení veřejného pořádku či nerušeného chodu pracoviště nebo kdo jiného k takovému neplnění povinností vybízí, bude potrestán, pokud nejde o trestní čin, pro přestupek odnětím svobody až do tří měsíců nebo peněžitým trestem až do 5000,- Kčs nebo oběma těmito tresty.

§ 2

O přestupku podle § 1 tohoto zákonného opatření, jakož i u trestních činů pobuřování podle § 100, hanobení republiky a jejího představitele podle § 102 a 103, hanobení státu světové socialistické soustavy a jeho představitele podle § 104, poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112, útoku na státní orgán a orgán společenské organizace podle § 153 a 154, útoku na veřejného činitele podle § 155 a 156, ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele podle § 156a, podněcování podle § 164, schvalování trestného činu podle § 165, obecného ohrožení podle § 179 a výtržnictví podle § 202 trestního zákona, pokud byly spáchány po nabytí účinnosti tohoto zákonného opatření osobou vyhýbající se poctivé práci, a dále pro trestný čin příživnictví podle § 203 trestního zákona spáchaný po nabytí účinnosti tohoto zákonného opatření, zvyšují se horní hranice trestu odnětí svobody stanovené v zákoně o polovinu. Mimo to lze v těchto případech uložit též trest zákazu pobytu na dobu jednoho roku až pěti let.

§ 3

Rozhodovat o přestupku podle § 1 tohoto zákonného opatření, jakož i o trestných činech pobuřování podle § 100, hanobení republiky a jejího představitele podle § 102 a 103, hanobení státu světové socialistické soustavy a jejího představitele podle § 104, poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112, ztěžování pravomoci veřejného činitele podle § 156a, podněcování podle § 164 a schvalování trestného činu podle § 165, dále o trestném činu výtržnictví podle § 202 a příživnictví podle § 203 trestního zákona přísluší u okresního soudu samosoudci.

Pro řízení se užije přiměřeně předpisů trestního řádu s těmito odchylkami:

a) přípravné řízení podle trestního řádu se nekoná; řízení před soudem se zahajuje na podkladě trestního oznámení orgánů SNB;

b) samosoudce věc předběžně neprojednává a může ji vrátit k došetření toliko v případě, zjistí-li, že nepatří do jeho pravomoci;

c) účast obhájce se připouští teprve v řízení před soudem;

d) zadržení orgány SNB může trvat až tři týdny, je-li takové doby třeba k náležitému objasnění věci, zejména ke zjištění organizátorů akcí narušujících veřejný pořádek.

§ 4

Toho, kdo svou činností narušuje socialistický společenský řád a ztrácí tím důvěru potřebnou k zastávání dosavadní své funkce nebo svého dosavadního pracovního místa, lze z funkce odvolat, popřípadě s ním i okamžitě rozvázat pracovní poměr; jde-li o pracovníka, na něhož se nevztahují ustanovení zákoníku práce o rozvázání pracovního poměru, lze s ním pracovní, služební, popř. i jiný obdobný poměr propuštěním okamžitě skončit. Studenta lze za uvedených okolností vyloučit z dalšího studia.

U učitelů vysokých a jiných škol může příslušný ministr z funkce odvolat, popřípadě i pracovní poměr okamžitě zrušit též proto, jestliže v rozporu se svými povinnostmi vychovávají svěřenou mládež proti zásadám socialistické společnosti a její výstavby.

Případný nesouhlas odborového orgánu nemá odkladný účinek.

K opatřením, která podle zákonů, statutů vysokých škol nebo fakult, vzorového řádu, pracovních řádů nebo zákoníku práce přísluší činit k okamžitému zrušení pracovního poměru nebo vyloučení ze studia orgánům škol nebo orgánům akademií věd, popřípadě jejím pracovištím, je oprávněný ministr školství nebo příslušný předseda akademie věd nebo místopředseda akademie věd pověřený k tomu vládou.

§ 5

Příslušný orgán státní správy zastaví činnost dobrovolné nebo jiné organizace nebo jejího orgánu nejvýše na dobu 3 měsíců, popřípadě organizaci nebo její orgán rozpustí také tehdy, jestliže jejich činnost napomáhá narušování veřejného pořádku, šíření neklidu nebo neplnění úkolů pracoviště.

§ 6

Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 126/1968 Sb. a § 8 odst. 3 zák. č. 81/1966 Sb., ve znění zákona č. 127/1968 Sb., se zrušují.

§ 7

Toto zákonné opatření nabývá účinnosti dnem vyhlášení a platí do 31. prosince 1969.

Svoboda v. r.

Dr. Dubček v. r.

Ing. Černík v. r.

Pramen: Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku ze dne 22. srpna 1969, in: Sbírka zákonů ČSR, č.99/1969, částka 33, 1969, str. 385-386.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

